

УДК 619:616.98

А.Г. КОРОЛЬОВ, канд. вет. наук

Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», Харків

ОДИН З 26 БАКИНСЬКИХ КОМІСАРІВ — ВЕТЕРИНАР

У далекому 1917 році через шість днів після перемоги збройного повстання в Петрограді робітничий клас Азербайджану першим у Закавказзі узяв владу в свої руки.

До весни 1918 року було створено Бакинську раду народних комісарів – повноважний урядовий орган радянської влади в Азербайджані, що складався з більшовиків і лівих есерів.

Бакинський раднарком урочисто визнав непорушну єдність і братерську солідарність з усіма народами Радянської Росії, поклав початок соціалістичним змінам.

Величезний авторитет у солдатських масах мав член виконкому Бакинської ради Багдасар Авакян. Після проголошення радянської влади його було призначено начальником Бакинського гарнізону, а відтак – комендантом міста Баку. Та, певно, не всі знають, що перші уроки революційної боротьби Багдасар Айрапетович Авакян, один з героїв Бакинської комуні, одержав у Харкові.

Серед безлічі документів, які зберігаються в Державному архіві Харківської області, є й особова справа студента Харківського ветеринарного інституту Багдасара Авакяна.

Народився він 9 січня 1876 року в бідній родині в селі Атагут Шушинського повіту Єлизаветпольської губернії. У вересні 1898 року після закінчення реального училища Авакян приїхав до Харкова з далекого азербайджанського містечка Шуша, щоб вступити до інституту.

Гортаючи поживклі від часу сторінки документів, дізнаємося про юні роки майбутнього революціонера. В особовій справі студента Авакяна зберігаються копії свідоцтв про народження та про закінчення реального училища, фото Багдасара, датоване 1898 роком, листи, документи.

Через тяжке матеріальне становище йому доводилося кілька разів залишати інститут. У 1899 і 1902 роках юнака відраховували з навчального закладу через несплату за навчання.

Студентські роки в пролетарському Харкові позначилися на подальшій долі Авакяна. Наприкінці 1890-х років і на початку ХХ століття активізувався студентський рух. У січні – лютому 1901 року студенти вищих навчальних закладів Харкова взяли участь у другому всеросійському страйку учнівської молоді. У день міжнародного свята 1 травня 1901 року студенти разом з харківськими робітниками вийшли на демонстрацію, яка проходила під гаслами «Геть самодержавство!», «Хай живе політична свобода».

Роки, що їх Авакян прожив у Харкові, стали для молодого студента школою революційної боротьби. У 1905 році він повернувся до Баку, працював учителем. В період Першої світової війни його призвали до армії. З початком Лютневої

Багдасар Айрапетович Авакян

революції 1917 року прапорщик Авакян вів агітаційну роботу серед солдатів, брав участь у створенні більшовицьких військових організацій. У 1917 році його було призначено начальником Бакинського гарнізону, а відтак обрано секретарем виконкому Бакинської ради робітничих і солдатських депутатів.

Разом із внутрішньою контрреволюцією проти радянської влади в Азербайджані виступали англійські й турецькі інтервенти. У липні 1918 року турецькі війська розпочали наступ на Баку. Фронт наближався до міста. Наприкінці липня на засіданні Бакинської ради есерам, меншовикам і дашнакам (членам вірменської буржуазно-націоналістичної партії) вдалося провести рішення про запрошення до Баку англійських військ. 31 липня 1918 року Бакинська комуна тимчасово зазнала поразки. Діячі комуні – партійні, військові й радянські діячі (більшовики) були заарештовані. Був серед них і комендант міста Баку Багдасар Айрапетович Авакян.

У ніч з 19 на 20 вересня 1918 року за розпорядженням англійської військової місії і есерівського уряду двадцять шість бакинських комісарів посадили на екстрений поїзд, який прямував убік Ашхабада. Між станціями Перевал і Ахча-Куйма Закаспійської залізниці їх було розстріляно.

Від рук зрадників та іноземних наймитів загинули кращі сини народу. Світла пам'ять про мужність 26 бакинських комісарів назавжди залишиться в пам'яті не лише нащадків, а й усіх тих, хто в різних країнах світу сьогодні бореться за свою свободу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. **Бурджалов Э.** Двадцать шесть бакинских комиссаров / Э. Бурджалов. – М.: Госполитиздат, 1938. – 112 с.
2. **Державний архів** Харківської області (ДАХО). – Ф. 928. – Оп. 1. – Од. зб. 12. – Авакян Багдасар Айрапетович.
3. **Плешаков М.Г.** Двадцать шесть / М.Г. Плешаков // Памяти 26 бакинских комиссаров. – Баку: АзГиз, 1968. – С. 110–112.
4. **Ратгаузер Я.** Арест и гибель комиссаров Бакинской Коммуны / Я. Ратгаузер. – Баку: Изд-во Истпарта, 1928 – 58 с.
5. **Шахбазов М.** Гянджинское подполье (1905–1920 гг.) / М. Шахбазов // Из прошлого: Статьи и воспоминания из истории Бакинской организации и рабочего движения в Баку. – Баку: Бакинский рабочий, 1923. – С. 152–155. ◉